

Mitä tarkoittaa toimeentulotukihakemuksen viivytyksetön käsittely?

Toimeentulotukilain mukaan tukihakemukset on käsiteltävä viivytyksettä. Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisujen perusteella viivytyksetön merkitsee enintään viikkoa.

Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 14 §:n mukaan toimeentulotukiasiat on käsiteltävä kunnassa viivytyksettä. Lakiin ei ole kirjattu aikarajaa viivytyksettömälle käsittelylle. Hallituksen esityksessä toimeentulotukilain muuttamiseksi (HE 134/2000 vp.) viitattiin sosiaali- ja terveydenhuollon vuosien 2000–2003 tavoite- ja toimintaohjelmaan, Tatoon, jonka suosituksen mukaan toimeentulotukiasia olisi otettava käsiteltäväksi viimeistään viikon sisällä tuen tarpeen ilmoittamisesta.

Perustuslain (731/1999) 21 §:ssä on säädetty hyvän hallinnon periaatteista, joista yksi on se, että jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Kun toimeentulotuessa on kysymys perustuslaissa, sen 19 §:ssä, säädetyistä välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon turvaavasta keskeisestä rahaetuudesta, on hakemuksen viivytyksettömään käsittelyyn kiinnitettävä viranomaisessa erityistä huomiota.

Toimeentulotukiasioiden käsittelyvaiheita ovat hakemuksen vastaanotto, asian selvittely, mahdollisten lisäselvitysten hankkiminen sekä itse päätöksenteko. Sen jälkeen asian kä-

sittelyyn kuuluu vielä päätöksen täytäntöönpano, joka edellyttää, että tuki myös maksetaan asiakkaalle viivytyksettä.

Hallituksen esityksessä toimeentulotukilain muuttamiseksi todetaan, että ”toimeentulotukijärjestelmän tavoitteena on, että kukaan ei jää vaille kiireellisesti tarvitsemaansa apua. Siksi sosiaalitoimistossa on syytä tarvittaessa järjestää päivystysluonteisia vastaanottoaikoja kiireellisen avun tarpeessa olevia asiakkaita varten ja muutoinkin huolehtia siitä, että tuen hakija saa tarvitsemansa avun riittävän ajoissa”. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta totei hallituksen esitystä käsitellessään, että toimeentulotukiasioiden asianmukainen käsittely edellyttää, että kunnissa varmistetaan sosiaalityöhön riittävät voimavarat.

Käsittely ja ratkaisu viikon kuluessa

Jo useina vuosina iso osa eduskunnan oikeusasiamiehelle tulevista sosiaalihuollon kanteiluista on koskenut toimeentulotukea. Oikeusasiamies on tuoreissa ratkaisuisaan (muun muassa 716/4/03, 138/4/04 ja 2173/4/04) katsonut, että sellaisissa tapauksissa, joissa päätöksen tekeminen ei edellytä lisäselvityksiä, hakemus tulisi ottaa käsiteltäväksi ja myös rat-

kaista lähtökohtaisesti viikon kuluessa. Niissä tapauksissa, joissa tarvitaan lisäselvityksiä, ne tulisi pyytää tai hankkia viimeistään viikon kuluessa. Päätös pitäisi tehdä välittömästi selvitysten saavuttua.

Oikeusasiamiehen käsittelemissä tapauksissa toimeentulotukihakemusten käsittely oli kestänyt 3–6 viikkoa. Yhdessä tapauksessa päätöksenteko oli lisäselvitysten saapumisen jälkeen kestänyt 13 päivää. Kaikissa tapauksissa oikeusasiamies oli sitä mieltä, että toimeentulotukilain 14 §:n 4 momentin tarkoittama viivytyksetön käsittely olisi edellyttänyt, että tuen hakija olisi saanut päätöksen nopeammin.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Toimeentulotukihakemukset on siis pyrittävä käsittelemään 7 päivässä siitä, kun hakemukset ovat saapuneet viranomaiselle. Käsittelyaika voi olla pidempi, jos päätöksenteossa tarvitaan lisäselvitystä, jonka hankkii joko tuen hakija tai viranomainen.

Jos asiakkaalta pyydetään lisäselvitystä, on hänelle hallintolain (434/2003) mukaisesti asetettava määräaika lisäselvitysten toimittamiselle. Niiden saavuttua tai määräajan kulumisen jälkeen on hakemukseen annettava päätös viivytyksettä.

Juristin nurkkaus -palstalla Helsingin sosiaaliviraston lakimies Tapio Rätty käsittelee sosiaalihuollon ajankohtaisia lakikysymyksiä.

Viranomaisen on suunnattava riittävästi resursseja hakemusten käsittelyyn tai organisoitava muulla tavoin niiden käsittely siten, että se on sujuvaa ja riittävän nopeaa. Viranomaisen voi edellyttää asian vireillepanossa myös osittain kirjallista hakemusmenettelyä. Jos vastaanottoaikoja ei pystytä järjestämään lain tarkoittamassa kohtuullisessa ajassa, asiakasta voidaan ajanvarausta tehtäessä ohjata lähettämään kirjallinen hakemus.

Myös oikaisuvaatimukset on käsiteltävä kiireellisinä

Sosiaalihuoltoasetuksen (607/1983) 16 §:n 2 momentin mukaan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on käsiteltävä sille tehty oikaisuvaatimus tai muu ensiasteena sille sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluva asia kiireellisenä. Asetuksessa ei ole säädetty määräaika oikaisuvaatimusten käsittelylle.

Toimeentulotukilain 14 §:n tarkoittama viivytyksetön käsittely koskee myös oikaisuvaatimuksen käsittelyä toimielimes-

